

Nr 117.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående redovisning av utestående reservationer.

(4:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ohlon m. fl.* (I: 187) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 264) har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t måtte skyndsammast framlägga en redovisning av utestående reservationer den 31 december 1950 eller vid senare tidpunkt i enlighet med det förslag, som framlagts av 1950 års besparingsutredning.

Motionerna innehålla i huvudsak följande.

Vid utgången av följande budgetår var reservationsmedelsbehållningen enligt årets finansplan:

1947/48	4,02 miljarder
1948/49	3,54 »
1949/50	2,30 »

Behållningen beräknas vid utgången av 1950/51 vara 2,10 miljarder och vid utgången av budgetåret 1951/52 1,90 miljarder. Sedan utgången av budgetåret 1947/48 har alltså, framhålla motionärerna, redan nu en betydande nedgång av reservationsmedelsbehållningen ägt rum, och den kommer också att minska även under nästa budgetår. Trots detta kvarstår en behållning vid budgetåret 1951/52 av sådan storleksordning, att den enligt motionärernas mening får betydande konsekvenser ur budgetsynpunkt.

Motionärerna erinra om ett av 1950 års besparingsutredning framlagt förslag, enligt vilket vederbörande myndigheter av Kungl. Maj:t skulle åläggas att i fråga om sådana reservationsanslag, å vilka vid utgången av budgetåret 1949/50 funnos reservationer av nämnvärd storlek, inkomma med redogörelse för hittills fattade beslut eller i övrigt vidtagna dispositioner beträffande anslagsbehållningarna jämte förslag om avveckling av sådana planerade åtaganden, som i nuvarande läge borde och kunde anstå. Därvid borde myndigheterna anmodas ägna uppmärksamhet även åt beslutade bidrag till kommunal eller enskild verksamhet, där utbetalningen vore beroende av att vissa resultat vunnits eller att ett investeringsprogram påbörjats i enlighet med av vederbörande statsorgan godkända riktlinjer.

Motionärerna anföra vidare följande.

»Då det av besparingsutredningen här framförda önskemålet synes oss i hög grad beaktansvärt, föreslå vi, att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en

sådan utredning. Den bör då avse läget den 31 december 1950 eller senare tidpunkt. Om den skall vara av intresse för riksdagen, då denna går att bedöma nya anslagskrav, bör Kungl. Maj:t framlägga en utredning på så tidigt stadium av sessionen, att utskotten icke behöva fördröjas i sitt arbete. Riksdagens utskott böra nämligen i sin prövning beredas tillfälle väga de nya anslagskrav som finnas mot de reservationsbehållningar som föreligga. Det är inte uteslutet, att riksdagen i det nuvarande ekonomiska läget, då stor sparsamhet är oundgängligen nödvändig, kan finna det lämpligt att som sin mening uttala, att vissa ändamål, för vilka reservationer finnas, f. n. böra anstå för andra och aktuella krav. Vissa anslagskrav, som äro av stor angelägenhetsgrad men som trots att de icke kräva betydande summor ändock måste anstå, skulle då kanske kunna bli föremål för en annan behandling än vad som kan tänkas bli fallet. Vi förutsätta, att vederbörande myndigheter ha en sådan överblick över reservationerna, att det icke bör vara några svårigheter att redovisa dessa på mycket kort tid.»

Utskottet. Under hänvisning till vissa av 1950 års besparingsutredning framförda synpunkter har i de båda likalydande motionerna I: 187 och II: 264 föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en detaljredovisning av utestående reservationer, avseende läget den 31 december 1950 eller vid senare tidpunkt. Redovisningen skulle grunda sig på av vederbörande myndigheter lämnade uppgifter om dittills vidtagna dispositionsåtgärder av olika slag. Därigenom skulle enligt motionärernas mening vid budgetbehandlingen en bedömning av möjligheterna att tillgodose nya anslagskrav lättare kunna ske. Motionärerna ha även förutsatt, att det icke borde erbjuda myndigheterna några större svårigheter att redovisa reservationerna på mycket kort tid.

Med anledning härav vill utskottet inledningsvis erinra om att en viss bild av utvecklingen på förevarande område redan nu kan erhållas ur allmänt tillgängliga handlingar. I enlighet med den praxis som tillämpats sedan någon tid tillbaka lämnas sålunda i årets statsverksproposition (bilaga 1, s. 19—24) en sammanfattande översikt över förskjutningarna i behållningen av reserverade anslagsmedel å såväl driftbudgeten som kapitalbudgeten. Mera specificerade uppgifter rörande medelsförbrukningen återfinnas därjämte vid anslagsäskandena under respektive huvudtitlar och kapitalfonder. Riksdagens vederbörande utskott ha dessutom möjlighet att härutöver inhämta de kompletterande upplysningar som kunna erfordras för prövningen av föreliggande anslagsbehov.

Till ytterligare belysning av den nu aktualiserade frågan har utskottet införskaffat vissa detaljuppgifter angående reservationsbehållningarna vid utgången av vart och ett av de sex sistförflutna budgetåren. Härutinnan får utskottet hänvisa till de vid detta utlåtande fogade bilagorna (*Bilaga A* och *B*). Uppenbart är emellertid att en sammanställning av denna art, även om den skänker en mera nyanserad bild än de i statsverkspropositionen intagna sifferuppgifterna, icke tillgodoser de principiella önskemål som fram-

förts av motionärerna och som utskottet finner beaktansvärda. Enligt utskottets mening skulle det därför vara av stort värde, om Kungl. Maj:t i lämpligt sammanhang ville lämna en sådan redovisning av utestående reservationer, att därur kunde utläsas i vilken utsträckning förefintliga anslagsbehållningar vore faktiskt disponerade genom bindande leveransavtal eller på annat sätt. Intresset härvidlag knyter sig givetvis i första hand till de äldre anslagen, vilka icke årligen förstärkas genom nya medelsanvisningar. Därest av Kungl. Maj:t beslut fattats om överföring av vissa behållningar till budgetjämningsfonden synes jämväl detta böra framgå av redovisningen.

Såsom ovan framhållits ha motionärerna förutsatt, att en sådan redovisning skulle kunna framläggas utan större tidsutdräkt. Enligt vad utskottet under hand erfarit är detta dock icke möjligt. En snabbutredning av denna art anses speciellt för de militära myndigheterna komma att innebära betydande svårigheter, därest icke andra arbetsuppgifter skola eftersättas. Även om en framställning i ärendet gjorts till Kungl. Maj:t redan vid innevarande riksdags början, skulle därför materialet icke kunnat färdigställas till den av motionärerna åsyftade tidpunkten. Enligt utskottets mening borde det emellertid vara möjligt för Kungl. Maj:t att till kommande riksdagar framlägga en årlig redovisning av utestående reservationer efter de riktlinjer som utskottet förordat i det föregående. Visserligen är en icke obetydlig nedgång i de här ifrågavarande anslagsbehållningarna att emotse för de närmaste åren. Det torde i detta sammanhang även få erinras om att vissa hithörande anslag icke kunna eller böra vara helt förbrukade vid respektive budgetårs utgång. Å andra sidan kommer med all sannolikhet nu behandlade problem att behålla sin aktualitet under avsevärd tid framåt. Det synes därför vara av stor principiell och praktisk betydelse, att riksdagen fortlöpande blir i tillfälle att följa utvecklingen på förevarande område. Detta torde lämpligen kunna ske genom att en detaljredovisning lämnas i vederbörande statsverkspropositioner, omfattande dels definitiva uppgifter rörande det sist förflutna budgetåret och dels preliminära uppgifter rörande då ännu löpande budgetår. Utskottet finner det jämväl önskvärt, att en redogörelse för därefter inträffade förändringar i fråga om reservationsmedelsförbrukningen intages i den årligen återkommande vårpropositionen angående komplettering av riksstatsförslaget.

Under återopande av det ovan anförda får utskottet hemställa,
att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 187 och
II: 264, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t
ville vidtaga åtgärder i av utskottet angivet syfte.

Stockholm den 24 april 1951.

På statsutskottets vägnar:
MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 114.

Reservationsbehållning vid utgången av nedan angivna budgetår.

Driftbudgeten¹⁾.

(milj. kr.)

	1944/45	1945/46	1946/47	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52
II ht.....	0·2	0·6	0·6	2·2	1·3	1·3		
III »	0·2	0·2	0·1	0·7	0·5	1·0		
IV »	835·1	755·0	895·5	729·5	606·1	453·8		
V »	102·4	129·7	148·8	119·5	109·9	84·5		
VI »	77·5	94·3	153·4	216·9	185·2	123·1		
VII »	74·3	46·1	120·4	112·9	90·9	46·4		
VIII »	6·5	10·9	19·8	21·8	23·3	21·5		
IX »	104·9	113·4	128·8	129·9	146·7	132·8		
X »	11·5	8·5	8·9	21·8	13·6	12·0		
XI »	—	—	—	32·3	55·0	60·2		
XII »	—	—	—	—	—	—		
Övriga ht	2·1	0·7	20·5	40·7	20·5	75·0		
	1 210·0	1 160·0	1 500·0	1 430·0	1 250·0	1 010·0	²⁾ 810·0	²⁾ 610·0

¹⁾ Exkl. avskrivningar av nya kapitalinvesteringar.

²⁾ Jfr innevarande års finansplan, s. 22.

Bilaga B.

Reservationsbehållning vid utgången av nedan angivna budgetår.

Kapitalbudgeten ¹⁾.

(milj. kr.)

	1944/45	1945/46	1946/47	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52
I. Statens affärsverksfonder:								
Postverkets fond	8·7	10·6	9·4	10·6	10·8	8·7		
Telegrafverkets fond	34·5	51·0	71·6	88·8	46·4	28·7		
Statens järnvägars fond	99·9	122·3	128·6	118·8	79·3	53·2		
Statens vattenfalls- verks fond	18·3	21·0	38·5	41·6	28·0	38·3		
Domänverkets fond ..	0·2	1·0	1·0	1·0	0·9	0·8		
Säger för statens affärsverksfonder	161·6	205·9	249·2	260·7	165·4	129·7		
II. Luftfartsfonden	13·7	11·5	24·9	31·4	25·8	24·3		
III. Statens allmänna fastighetsfond....	24·1	42·0	79·9	95·8	77·7	69·9		
IV. Försvarets fonder ..	140·2	157·9	193·5	192·1	165·2	146·3		
V. Statens utlånings- fonder	92·2	126·7	385·5	510·0	625·1	366·3		
VI. Fonden för låne- understöd	407·6	465·4	422·9	408·6	341·8	309·3		
VII. Fonden för statens aktier	—	—	—	28·0	2·4	—		
VIII. Fonden för förlag till statsverket	154·0	94·4	9·9	13·9	7·8	4·1		
IX. Diverse kapital- fonder	1 155·0	989·0	1 020·6	1 042·3	880·9	239·4		
	2 150·0	2 100·0	2 380·0	2 590·0	2 290·0	1 290·0	²⁾ 940·0	²⁾ 765·0

¹⁾ I slutsummorna ingå även riksbanksfonden.²⁾ Jfr innevarande års finansplan, s. 24.